

INFORMAČNÝ LIST PREDMETU

Akademický rok: 2024/2025	
Vysoká škola: Univerzita Komenského v Bratislave	
Fakulta: Prírodovedecká fakulta	
Kód predmetu: PriF.KEGD/N-bZEG-010/22	Názov predmetu: Demogeografia a demografia 2
Druh, rozsah a metóda vzdelávacích činností: Forma výučby: cvičenie / prednáška Odporúčaný rozsah výučby (v hodinách): Týždenný: 2 / 2 Za obdobie štúdia: 26 / 26 Metóda štúdia: prezenčná	
Druh, rozsah, metódy a pracovná záťaž študenta - doplňujúce informácie Forma výučby: prednášky, cvičenia Odporúčaný rozsah výučby (v hodinách): 2 hodiny prednášky / 2 hodiny cvičenia Týždenný: 4 Za obdobie štúdia: 52 Metóda štúdia: prezenčná/dištančná	
Počet kreditov: 5	
Odporúčaný semester/trimester štúdia: 3.	
Stupeň štúdia: I.	
Podmieňujúce predmety:	
Podmienky na absolvovanie predmetu: Vyžaduje sa aktívna účasť na prednáškach i cvičeniach. V priebehu semestra a v skúškovom období budú zadané úlohy na písomné vypracovanie, projekty a písomné previerky z teoretickej i praktickej časti učiva. Záverečný výsledok bude určený ako vážený priemer výsledkov zo všetkých hodnotených aktivít. Klasifikačná stupnica: A: 100 - 92 %, B: 91- 84 %; C: 83 - 76 %, D: 75 - 68 %, E: 67 - 60 % FX: 0 - 59 %.	
Výsledky vzdelávania: Predmet oboznámi študentov so základným problémovými okruhmi demogeografie a demografie so zameraním na demografickú statiku – zloženie obyvateľstva. Zameriava sa na základné štruktúry, ktoré sú objektom skúmania predmetných disciplín. Okrem statiky je druhým hlavným tematickým okruhom priestorový pohyb obyvateľstva, priestorová mobilita so špeciálnym zameraním na základný proces vplývajúci aj na priestorovú redistribúciu – migráciu. Predmet tvorí základ problematiky, je predovšetkým metodicky orientovaný, empiricky zostáva v základnej úrovni. Predmet nadväzuje na predmet Demografia a demogeografia 1. Študent je schopný po absolvovaní predmetu vykonávať základné analýzy v rôznej priestorovej mierke, napríklad pre potreby strategických dokumentov obcí, pre potreby súkromnej sféry, ktoré sú často zviazané práve s demografickou problematikou.	
Stručná osnova predmetu: Priestorový pohyb obyvateľstva - definície, termíny, rozdelenie, chápanie migrácie, problémy metodické a problémy s evidenciou, meranie migrácie (základné ukazovatele, metódy), migrácia v	

kontexte krátkodobých, dlhodobých a trvalých zmien miesta bydliska, trvalý pobyt verzus dočasný pobyt, obvyklý pobyt, reálne (faktické obyvateľstvo a jeho odhady), definície migrácie podľa OSN, IOM, základy hlavných migračných teórií – neoklasické, push-pull teórie

Účinky a dopady migrácie, na krajinu odchodu príchodu, mikrospoločenské – na jednotlivca, makrospoločenské, na spoločnosť, ukážky pozitívnych a negatívnych dopadov, remitancie ekonomické a ne-ekonomické, hlavné krajiny z pohľadu vplyvu remitancií, faktory vplyvajúce na migračné vzorce – geopolitika, pašeráctvo, genderové a demografické zmeny, „transnacionalizmus“,

diskusia ohľadom potenciálnych a reálnych efektov a dopadov migrácie na Slovenskú republiku. Vývoj a súčasný stav migrácie v globálnom meradle, hlavné historické míľniky migrácie, sťahovanie národov, etapy a pozadie veľkej zámorskej (tzv. Atlantickej) migrácie, vývoj a etapizácia migrácie po druhej svetovej vojne so špeciálnym zreteľom na migračné špecifiká Európy (v kontexte geopolitických zmien okolo roku 1989), poukázanie na rastúcu komplexitu migrácie, prognózy vývoja migrácie v globálnej mierke a v mierke Európy.

Vývoj a súčasný stav migrácie na Slovensku (zahraničná migrácia, vnútorná migrácia, štruktúry migrantov), migračná kríza, pracovný trh a migrácia (iba okrajovo), vývoj počtu a charakteru žiadateľov o azyl, vplyv hospodárskej krízy a význačných geopolitických udalostí (vstup do EÚ, vstup do Schengenu, Brexit..), praktické dopady, implikácie pre verejnú politiku, migračné doktríny – naznačenie problematiky, ukážky základných dokumentov. Dochádzka za prácou - základné aspekty metodické a empirické na základe cenov, intercenálne zmeny, hlavné centrá dochádzky, koncentračné a dekoncentračné procesy v dochádzke, príčiny zmien v intenzite a charaktere dochádzky po roku 1989 v kontexte sociálno-ekonomickej transformácie, dochádzkové regióny a ich jadrá, využitie dochádzkových regiónov vo výskume a v praxi, ostatné formy dochádzky, sledovanie dochádzky pomocou big data – základné princípy. Celkový pohyb obyvateľstva - definície, indikátory, grafické metódy (Webbov graf), Prvý a druhý demografický prechod – stručný náčrt, datovanie, hlavné typy, sociálno-ekonomické pozadie zmien, dopady demografickej revolúcie, globálna udržateľnosť v kontexte populačného rastu, Rímsky klub a jeho prognózy, konfrontácia s aktuálnymi prognózami, hranice a dopady populačného rastu (klíma, chudoba), aktuálne prognózy OSN a konkurenčné prognózy a projekcie. Štruktúra podľa pohlavia – základná biologická štruktúra, ukazovatele, grafické zobrazenie pohlavnej štruktúry, primárny a sekundárny index maskulinity, rozdiel medzi pohlavím a rodom, trans-gender problematika, vývoj štruktúry podľa pohlavia v globálnej mierke a na úrovni kontinentov, faktory vplyvajúce na štruktúru podľa pohlavia a jej prepojenie na vekovú štruktúru a ďalšie štruktúry, rozdiely v pohlavnej štruktúre obyvateľstva na vidieku a v mestách. Veková štruktúra – najdôležitejšia z demografických štruktúr, indikátory, grafické metódy – veková pyramída vývoj po roku 1950, na úrovni kontinentov, regiónov, význačných krajín, vekovo-pohlavná štruktúra a jej vývoj na Slovensku, priestorové rozdiely, mechanizmy, geografické determinanty, ukážky vzájomného prepojenia vekovej a pohlavnej štruktúry z pohľadu regionálnych špecifik. Zmeny vo vekovom zložení populačne najväčších krajín sveta, globálne aspekty zmien - vplyv na dynamiku obyvateľstva a vice versa. Populačne najstaršie krajiny sveta a Európy – Japonsko, Taliansko, Nemecko – vývoj vekového zloženia, príčiny intenzívneho starnutia. Krajiny s najvyššími regionálnymi rozdielmi v starnutí, mapy vekového zloženia Európy na úrovni LAU 1 a NUTS III – analýza príčin. Starnutie a typy starnutia, a prognózy z aspektu populačného starnutia, ukážky „deformovaných“ vekových pyramíd, vekové zloženie v kombináciách so štruktúrou podľa rodinného stavu, dopady demografického starnutia – demografické (dekompozícia vplyvu zmien vo vekovom zložení na dynamiku obyvateľstva), sociálne, ekonomické dopady starnutia, mladnutie populácií – ukážky „ojedinelého“ procesu v súčasnom populačnom vývoji. Štruktúra podľa rodinného stavu – základné kategórie, rodinný stav v Slovenskej republike, základné empirické skutočnosti,

prepojenie rodinného stavu na demografické procesy – rozdielnosti podľa rodinného stavu, cenové domácnosti – iba základné členenie a základné empirické fakty, formovanie štruktúry cenových domácností – vplyv demografických procesov, demo-geografické odlišnosti v regiónoch a ich základné príčiny. Ekonomická štruktúra obyvateľstva - zdroje údajov o ekonomickej aktivite (sčítanie, evidencia UPSVaR, VZPS). Metodika Výberového zisťovania pracovných síl, miera nezamestnanosti podľa VZPS v SR a jej komparácia s mierou evidovanej nezamestnanosti. Disponibilní nezamestnaní, vývoj evidovanej nezamestnanosti. Štruktúra obyvateľstva podľa sektorov národného hospodárstva a podľa hospodárskych odvetví (NACE, predtým OKEČ). Vzdelanostná štruktúra obyvateľstva.

Odporúčaná literatúra:

Bleha, B., Nováková, G. Praktikum z demogeografie a demografie 1. Bratislava: Geografika, 2012.
 Bleha, B., Nováková, G. Praktikum z demogeografie a demografie 2. Bratislava: Geografika, 2012.
 Jurčová, D. Slovník demografických pojmov. Bratislava: VDC INFOSTAT 2005.
 Bleha, B., Vaňo, B., Bačík, V. (eds.). Demografický atlas Slovenskej republiky. Bratislava: Geografika, Prírodovedecká fakulta Univerzity Komenského, INFOSTAT, 2014. Dostupné na: http://www.humannageografia.sk/demografickyatlas/stiahnutie/demograficky_atlas_2014.pdf
 POPULATION REFERENCE BUREAU. World Population Data Sheet. Dostupné na: <https://www.prb.org/>
 Bleha, B., Šprocha, B., Vaňo, B. Prognóza populačného vývoja Slovenskej republiky do roku 2060. Bratislava: VDC INFOSTAT, 2013. Dostupné na: <http://www.infostat.sk/vdc/pdf/Prognoza2060.pdf>
 Mládek, J., Kusendová, D., Marenčáková, J., Podolák, P., Vaňo, B. (eds.) Demografická analýza Slovenska. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, 2006.
 Mládek, J. Druhý demografický prechod a Slovensko. Folia Geographica 2, 1998, s. 42–52.
 Van De Kaa, D. The Idea of a Second Demographic Transition in Industrialized Europa. 2002. Dostupné na: https://www.researchgate.net/publication/253714045_The_Idea_of_a_Second_Demographic_Transition_in_Industrialized_Countries.

Jazyk, ktorého znalosť je potrebná na absolvovanie predmetu:

slovenský v kombinácii s anglickým (študijná literatúra a vybrané témy v anglickom jazyku)

Poznámky:

Hodnotenie predmetov

Celkový počet hodnotených študentov: 59

A	B	C	D	E	FX
13,56	5,08	13,56	16,95	40,68	10,17

Vyučujúci: prof. RNDr. Branislav Bleha, PhD., Mgr. Gabriela Nováková, PhD., Mgr. Pavol Ďurček, PhD.

Dátum poslednej zmeny: 14.09.2022

Schválil: doc. RNDr. František Križan, PhD.